

Haktan Sapmanın Temelleri

Ebu Muaz el-Çubukabadi

Mukaddime

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidâyet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez.

Şahadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şahadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûludur.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak Müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadınlar türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin,

günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra,

Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bidattir ve her bidat sapıklıktır. Her sapıklık taateştir.

1- Hevâya Uymak

"Kendi hevasını ilâh edinen kimseyi gördün mü?"
(Furkan 43)

"Allah'tan bir hidayet olmaksızın kendi hevasına uyan kimseden daha sapık kim vardır?" (Kasas 50)

"Şüphesiz birçok kimse, bilmeden, kendi hevâlarıyla (fetva verip halkı) saptırıyorlar." (En'am 119)

"Şeytanın yeryüzünde hevâ ile saptırdığı şaşkın kimseler gibi..." (En'am 71)

"İnsanlar arasında adaletle hükmet; hevâna tabi olma; aksi halde Allah'ın yolundan seni saptırır." (Sad 26)

“Eğer sana cevap vermezlerse, bil ki onlar, kendi hevâlarına uymaktadırlar” (Kasas 50)

Bu ayetlerde hevâ, hakkın ve delile uymanın zıddı olarak bildirilmiştir.

İbn Uyeyne rahimehullah’a: “Hevâ ehli nasıl oluyor da hevalarına şiddetle bağlanıyorlar?” diye sorulunca şöyle demiştir: “Allah Teâlâ’nın şu sözünü unutuyor musun: **“Buzağı tutkusu, küfürleri yüzünden kalplerine içirilmişti (iyice işlemişti).”** (Bakara 93)”¹

İbn Sirin rahimehullah şöyle demiştir: “İnsanların dinden en hızlı irtidat edenleri hevâ sahipleridir.”²

İbn Avn rahimehullah şöyle demiştir: “Hevâ, kalbe baskın gelirse kişi daha önce çirkin gördüğü şeyleri güzel görmeye başlar.”³

Ebu Bekr b. Ayyaş rahimehullah’a: “Sünnî (sünnet ehli) kimdir?” diye sorulunca: “Hevalar zikredildiği zaman bunlardan hiçbir şeye taassup göstermeyen kimsedir” dedi.⁴

¹ Mecmuu’l-Fetava (10/170)

² Hasen maktu. El-İbane (2/431)

³ Eş-Şerh ve’l-İbane (131)

⁴ El-Lalekai (1/655)

Ali b. Harb şöyle demiştir: “Heva sahibi olan herkes aldırış etmeksizin yalan söyler”⁵

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Heva sahibini hevâ kör ve sağır etmiştir. Allah ve rasulü için olanı düşünmez ve onu talep etmez. Allah ve rasulünün razı olduğuna raz olmaz. Allah ve rasulü için öfkelenmez. Bilakis hevasına uyan şey eline geçtiğinde razı olur, hevasına uymayan şeyle karşılaşınca öfkelenir, bununla beraber dinde de şüphe içindedir... Nefsinin veya grubunun hamiyetini, kendisini yüceltip övmeleri için riya göstermeyi veya dünyalık bir gayeyi amaçlar...”⁶

Allame İbn Useymin, Sahihu'l-Buhari şerhinde (1/126) “helal bellidir” hadisini açıklarken şöyle demiştir: “Çoğunluğa şüpheli gelen şeylerin sebebi, ya insanların geneline, ya ilim ve anlayışları eksik olan veya istenmeyen huyları olan ilim talebelerine meselenin kapalı gelmesidir. Zira bu kapalılığın birinci sebebi: ilim eksikliğidir. Yüz hadis ezberleyen, bin hadis ezberleyen gibi olmadığı malumdur. İkincisinin ilmi daha fazladır. İkinci sebebi: anlayıştaki kusurdur. Kişi daha fazla ezberleyince onda daha fazla ilim var gibidir. Ancak onda anlayış yoktur. Yine bu da meselelerin kapalı gelmesine sebep olur. Zira o nasları olduğu gibi anlamaz. Üçüncüsü: Kötü arzudur. Nasları inandığı gibi yorumlar. Bunlar Kur'an veya sünnet hakkında kendi görüşüyle konuşur, nasları inandığı şeye uygun düşürmeye çalışır. Ona inandığı şeye aykırı bir nas geldiğinde boynunu çevirir. Bazen nassı reddeder... Ama Allah'ın kendisine ilim, anlayış ve samimi niyet verdiği kimse, nasları kendine uydurmaz,

⁵ Hatib, el-Kifaye (s.151)

⁶ Minhacu's-Sunne (5/256)

naslara uyar. Kalbi, kalıbı, azaları ve sözleriyle delili talep eder. Bu genellikle hakka isabet eder, ulaşması için ona hak kolaylaştırılmıştır.”

2- Re’yi/Şahsi Görüşleri Delilin Zahirinin Önüne Geçirmek

“Ey îman edenler! Allah’ın ve Rasûlünün önüne geçmeyin. Allah’tan korkun. Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla işitendir; hakkıyla bilendir.” (Hucurat 1)

“Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz. Allah’a ve âhiret gününe inandığınız takdirde, onu, Allah’a ve Peygambere arzedin. Bu, netice itibariyle daha hayırlı ve daha güzeldir.” (Nisa 59)

“Allah ve Rasûlü birşeye hükmettikleri zaman, mü’min erkek ve mümin kadının kendi işlerinde artık başka bir şeyi seçmeye hakları yoktur. Kim Allah’a ve Rasûlüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.” (Ahzab 36)

“Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe îman etmiş olmazlar.” (Nisa 65)

Abdullah b. Amr radiyallahu anhumadan: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: **“Muhakkak ki Allah ilmi size verdikten sonra çekip almak suretiyle**

kaldırmaz. Lakin âlimlerin canlarını ilimleriyle birlikte almak suretiyle kaldırır. Geriye cahil insanlar kalır. Onlara fetva sorarlar, onlar da görüşleriyle fetva vererek hem kendileri sapar, hem de başkalarını saptırırlar.”⁷

Ali radiyallahu anh şöyle demiştir: “Şayet din görüş ile olsaydı, mestlerin altını mesh etmek, üzerini mesh etmekten daha uygun olurdu. Fakat Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in mestlerin üzerine mesh ettiğini gördüm.”⁸

Re’y (görüş), Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den gelenlere ve selevin üzerinde bulunduğ yola aykırı olduğunda bu bir bidattir. Nitekim Hadis ehli, re’y ehlinin mukabili olarak “Ehl-i Hadis” diye isimlendirilmiştir. Çünkü re’y ehli görüşlerini hakkın önüne geçirmeye devam ettiklerinden, Hadis ehli, bu şiarlarıyla re’y ehlinen ayrılmışlardır. Hadis ehli, Allah’ın dininin önüne geçirilen görüşleri kabul etmez ve razı olmazlar.

Dört imam içinde kınanmış re’yleri en fazla olan Ebu Hanife’dır. Onun sünnete muhalif olan görüşleri yüz yirmi meseleyi bulmuştur ki, bunları İbn Ebi Şeybe Musannef’inde zikretmiş, Allame Şeyh Mukbil b. Hadi radiyallahu anh, Neşru’s-Sahife Fi Zikri’s-Sahih Min Akvali’l-Eimmeti’l-Cerh ve Ta’dil Fi Ebi Hanife” adlı kitabında nakletmiştir.

Ebu’l-Kasım el-İsbehani şöyle demiştir: “Hadis ehlinin ittifak etmelerinin sebebi, onların dini Kitap ve sünnet’ten, nakil

⁷ Buhari (7307) Re’y (şahsi görüş) ve kıyasla zorlamanın kötülenmesi babı

⁸ Hasen. Ebu Davud (162)

yoluyla almalarıdır. Böylece ittifak ve uyuma varis olmuşlardır. Bid'at ehli ise dini görüşlerden alırlar, böylece ayrılık ve ihtilaflara varis olurlar.”

Şatibi şöyle demiştir: “Görüş, sünnete aykırı olduğu zaman bid'at ve sapıklık olur.”⁹

3- Aklın, Naklin Önüne Geçirilmesi

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Sahih nakle muhalefet eden herkes aslında sarih akla da muhalefet etmiştir. Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmuştur: **“Onlar da derler ki: “Evet; bize bir uyarıcı gelmişti. Fakat biz onu yalanladık ve “Allah hiçbir şey indirmedir. Siz ancak büyük bir sapıklık içindesiniz, dedik.” Ve yine derler ki: “Eğer dinleseydik, yahut akıl etseydik, cehennem ehlinde olmazdık.” (Mülk 9-10)**¹⁰

İbn Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Nakil ile akıl çatışırsa, sahih nakil alınır, akıl ise ayaklar altına atılır. Allah'ın akla ve akılcılara çizdiği budur.”¹¹

4- Fasit/Bozuk Te'vil

Alemdeki bozukluğun aslı, sapık fırkaların dayandıkları ve kendisiyle Allah'ın kelamını ve Rasulü sallallahu aleyhi ve

⁹ El-İtisam (2/335)

¹⁰ Daru't-Tearuzi'l-Akli ve'n-Nakl

¹¹ Muhtasaru's-Savaik (s.82)

sellem'in sözlerini tahrif ettikleri bozuk te'vildir. Öyle ki, sapıklıkları onlardan bazısını şu sözü söylemeye götürmüştür: "Kitap ve sünnetin zahirine tutunmak küfrün asıllarındandır."

İmam Ahmed rahimehullah şöyle demiştir: "İnsanların en çok, te'vil ve kıyas yönünden hata etmişlerdir."¹²

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "Sonrakilerin çoğunun kullanımında te'vil, kelimeyi delil sebebiyle tercih edilmeyen ihtimalden, tercih edilen ihtimale çevirmektir. Bunların istilahında kelimenin anlamı zahirin delaletine uygun olmamaktadır. Onlar Allah Teâlâ'nın muradının kelimenin bu şekilde yorumlanması olduğunu ve nasların delalet ettiği manaya muhalif yorumu olduğu, bunu da yalnızca Allah'ın ve tevil ehlinin bildiğini zannederler."¹³

5- Kur'ân ve Sünnetin Müteşabihlerine Tabi Olmak

Müteşabih: Birçok manaya ihtimali olan demektir.

Muhkem: tek bir anlama, açıkça delalet eden, nesh edilmemiş, tahsis edilmemiş ve takyid edilmemiş olandır.

Allah Azze ve Celle muhkem ve muteşabih hakkında şöyle buyurmuştur: "**Kitab'ı sana indiren O'dur. O kitabın bir kısmı**

¹² İbn Teymiyye, İman (s.375)

¹³ Mecmuu'l-Fetava (5/35)

muhkem âyetlerdir; bunlar Kitab'ın aslıdır: diğerleri ise, müteşâbih âyetlerdir. Kalblerinde eğrilik bulunan kimseler, fitne çıkarmak ve (heveslerine uygun) tevilini yapmak için müteşâbih olan âyetlere tâbi olurlar. Oysa müteşâbihin tevilini Allah tan başkası bilmez. İlimde yüksek dereceye erişmiş olanlar ise, "biz ona inandık; hepsi de Rabbımız katındandır" derler. Bunu, akıl sahiplerinden başkası düşünmez." (Al-i İmran 7)

Aişe radiyallahu anha'dan: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bu ayeti okudu (Al-i İmran 7) Sonra şöyle buyurdu: Onun müteşabihlerine tabi olanları gördüğün zaman bil ki, Allah'ın bahsettiği kimseler onlardır. Onlardan sakının!"¹⁴

Eyyub es-Sahtiyani şöyle demiştir: "Hiçbir heva ehli bilmiyorum ki, müteşabih delil getirerek mücadele etmesin."¹⁵

İbn Kesir rahimehullah şöyle der: "Allah Teâla Kur'an'da kitabın anası olan muhkem ayetlerin yani: hiçbir insana kapalı gelmeyecek şekilde delaleti apaçık olan beyanların bulunduğunu haber veriyor. Diğer bir kısım ayetlerin de insanlardan çoğuna veya bazılarına delaleti kapalı gelen ayetler olduğunu bildiriyor. Kim kendisine kapalı gelen müteşabihleri, açık olanlarına döndürür ve müteşabih olanlara muhkem olanlarla hükmederse hidayet bulur. Kim de aksini yaparsa sapar."¹⁶

¹⁴ Sahih. Buhari (4547) Muslim (2665)

¹⁵ El-İbane (2/605)

¹⁶ Tefsiru İbn Kesir (2/6)

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah şöyle demiştir: “Ehl-i sünnetin alameti açık delillerle istidlal yapmalarıdır. Sapıklık ehlinin alameti ise müteşabih delillerle istidlal yapmalarıdır.”

6- Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ve Ashabının Beyanına Müracaat Etmeden Nasların Zahiriyle Amel Etmek

Ehl-i Sünnet, nasların zahiriyle amel etmeye çağırırken, bununla Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ve sahabenin tefsirine müracaat etmemeyi kastetmezler. Bu yüzden Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ve ashabının tefsirinden yüz çevirerek nasların zahirlerini delil getirmek, bidat ehlinin yoludur.”¹⁷

İmam İbn Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Manalarını ve maksatlarını gözetmeden sözün zahirini alan kimse tıpkı şu adam gibidir: Ona bidatçıye selam verme denilir, o da ona selam vermez ama gider elini ve ayağını öper. Yahut ona “Bana su doldur” denildiğinde gider suyu doldurur, fakat getirmez ve “Bana getir demedin ki” der.”¹⁸

¹⁷ Kitabu’l-İman (375)

¹⁸ Mu’cemu’l-Menahi’l-Lafziyye (273)

7- Taklit Etmek

Ümmetlerin sapıklığının temelinde taklid vardır. Nitekim Allah Teâlâ taklidi kötüleyerek şöyle buyurmuştur:

“Onlara, “Allah'ın indirdiğine ve rasule gelin” denildiği zaman onlar, “Atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol) bize yeter” demektedirler. (İyi ama) ya ataları hiçbir şey bilememiş ve doğru yolu da bulamamış idiyse!” (Maide 104)

“Ateşte yüzlerinin çevrildiği o gün, “Keşke Allah'a itaat etseydik ve keşke Rasûle itaat etseydik” derler. Ve yine derler ki; “Rabbimiz! Biz, kendi liderlerimize ve büyüklerimize itaat ettik; onlar da bizi doğru yoldan saptırdılar.” (Ahzab 66-67)

“Onlar babalarını sapıklık üzere buldular. (Ama bununla birlikte) kendileri de onların izlerinden koşturuyorlar” (Saffât 69-70)

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Kötülenen taklid; başkasının sözünü delilsiz olarak kabul etmektir.”¹⁹ İbn Abdilberr'in Camiu Beyani'l-İlm'de ve İbn Kayyım'ın İ'lamu'l-Muvakkiin'de naklettikleri üzere, taklidin ilim olmadığına ittifak edilmiştir.

¹⁹ El-Mecmu (4/197)

İbn Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Haram kılınan taklid üç türlüdür:

Birincisi: babaları taklid etmekle yetinerek Allah’ın indirdiklerinden yüz çevirmek ve ona hiç bakmamak.

İkincisi: Taklid eden kimsenin, görüşünü taklid ettiği kimseyi bilmemesi.

Üçüncüsü: Hüccet ikamesi ve delilin ortaya çıkmasından sonra buna aykırı olan görüşü taklid etmeye devam etmek.”²⁰

8- Zayıf ve Uydurma Hadislere Dayanmak

Ebu Katade radiyallahu anh’den: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şu minber üzerinde şöyle buyurduğunu işittim: **“Sizleri benden çokça hadis rivayet etmekten sakındırırım. Kim benim adıma hadis söyleyecekse hakkı veya doğruyu söylesin. Kim bana söylemediğim bir şeyi nispet ederse cehennemde oturacağı yere hazırlansın.”**²¹

Semura b. Cundub radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Kim yalan olduğunu bildiği bir sözü benden rivayet ederse o da yalancılardan birisidir.”**²²

²⁰ İlamu’l-Muvakkiin (2/187)

²¹ İbn Mace (35) Ahmed (5/297)

²² Muslim, Mukaddime.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Dinde sahih veya hasen olmayan zayıf hadislerle dayanmak caiz değildir.”²³

Yine şöyle demiştir: “İmam Ahmed ancak; “Tergib ve terhib konusunda gelen rivayetlerin isnadlarında kolay davranırdık” demiştir. Bunun anlamı; bu konuda gelen rivayetlerin isnadlarında kendileriyle delil getirilen güvenilir kimseler olmasalar da bunları isnadlarıyla rivayet ederdik demektir. Amellerin faziletleri konusunda zayıf hadislerle amel edilir diyenin sözü de böyledir. Bu ancak salih amellerle amel edilmesi hakkındadır. mesela Kur’an okumak, zikir, çirkin amellerden uzaklaşmak gibi konularda zayıf hadis rivayet edilmesi böyledir.”²⁴

İmam Ahmed burada “Bunları isnadlarıyla rivayet ederdik” demiştir. Hadisleri isnadlarıyla rivayet eden, sorumluluğu üzerinden atmıştır. Zira araştırmacı bunu görür ve delil getirmeye elverişli olup olmadığına hükmeder. Bundan dolayı İmam Ahmed’in sözünü, zayıf hadislerle amel etmeye delil getirmek haktan uzaktır.

Bu yüzden İbn Teymiyye şöyle demiştir: “İmam Ahmed’in sahih veya hasen olmayan zayıf hadisleri delil getirdiğini nakleden kimse hata etmiştir”²⁵

Şatibi şöyle demiştir: “İsnadı zayıf olan hadisleri, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in söylediğine dair zan galip olmadığı

²³ Kaidetu’l-Celile (162)

²⁴ Mecmuu’l-Fetava (18/66-67)

²⁵ Kaidetu’l-Celile (163)

için, bunların üzerinde hüküm dayandırmak mümkün olmadığına göre, yalan olduğu bilinen hadislerin durumu ne olabilir?”²⁶

9- Mecaz

Başlarında Cehmiyye'nin geldiği Kelamcılar, İslam'a ulaşılan yolu yıkmak için mecaz kaidesini uydurmuşlar ve bunun neticesinde tamamı hakikat olan Allah'ın kelamını ve rasulünün kelamını hakikat ve mecaz diye taksim etmişlerdir. Birçok ehl-i sünnet alimleri bu taksime karşı çıkmışlardır. Nitekim İbn Kayyım rahimehullah, es-Savaiku'l-Mursele kitabında mecazı üç taguttan biri olarak saymıştır.

İbn Teymiyye rahimehullah, sözün hakikat ve mecaz diye taksim edilmesine karşı çıkarak şöyle demiştir: “Bu taksim ve bu istilâh, ilk üç asırdan sonra ortaya çıkmış olup, sahabe, tabiin ve onlara güzellikle uyan ilimde meşhur imamlar bunu kullanmamışlardır. Hatta Halil b. Ahmed, Sibeveyh, Ebu Amr b. A'lâ ve benzerleri gibi lugat imamları da kullanmamışlardır. Bu genellikle Mutezile ve onlara benzeyen kelamcılardan gelmiştir...”²⁷

Hicri 200 yılı müelliflerinden Ebu Ubeyde Ma'mer b. Musenna'nın Mecazu'l-Kur'an adlı eserinde İmam Ahmed'den mecaz kelimesini rivayet etmiştir. Ancak o bu sözünü Kur'ân'ın

²⁶ İtisam (288)

²⁷ Mecmuu'l-Fetava (7/88-91)

tefsirini kastetmiştir. Mecazın sözü zahirinden çevirmek şeklinde kullanımı ise daha sonra ortaya çıkmıştır.

10- Kıyas

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Sapanların sapıklığının aslı, kıyasını Allah katından indirilen nassın önüne geçirmesi ve Allah’ın emrine tabi olmaya karşı hevasını seçmesidir.”²⁸

İktizau’s-Sıratı’l-Mustakim’de²⁹ de şöyle demiştir: “Güneşe ve aya da ancak kıyaslar sebebiyle ibadet edilmiştir. Bu gibi şüpheler yüzünden yeryüzünde şirk ortaya çıkmıştır.”

Şeyhulislam İbn Teymiyye, fıkhi meseleler hakkındaki kıyas hususunda da konuşmuş ve kıyas sebebiyle dine muhalefet edildiğini açıklamıştır.³⁰ Onun “Kıyas” adlı bir de risalesi vardır.

Allah Azze ve Celle Hakka suresinde şöyle buyurmaktadır: **“Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki, o, muhakkak şerefli bir rasulün/elçinin sözüdür. Yoksa o, bir şâirin sözü değildir. Ne kadar da az îman ediyorsunuz. O bir kâhin sözü de değildir. Ne kadar az düşünüyorsunuz. O alemlerin rabbinden bir indirilmedir. Eğer Muhammed, bize karşı bazı sözler iftira etmiş olsaydı,**

²⁸ El-Ubudiyye (69)

²⁹ (2/167)

³⁰ Mecmuu’l-Fetava (20/504-582)

elbette ondan gücünü kuvvetini alır, sonra onun şah damarını elbette keserdik. İçinizden hiçbiri de buna engel olamazdı.” (Hakka 38-47)

Allah meseleye şöyle başlıyor: **“Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki muhakkak o şerefli bir rasulün sözüdür.”** Burada rasul/elçi ile kastedilen Cibril de olsa, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem de olsa, her iki ihtimalde de sözün aslı vahye dönmektedir. Bu açıktır. Allah vahyinde, gördüklerinize ve göremediklerinize yemin ediyor. Yalnızca görülen herşeyin Allah’ın vahyi olduğuna hükmedilemez.

Allah’ın vahyi, görebildiklerinizden de, göremediklerinizden de gelir. Allah’ın vahyini yalnız gördüklerinizle hakem kıldığınızda ve onu gördüklerinizle kıyaslarsanız hata edersiniz. Çünkü Allah, indirdiğine yemin etmeden önce, görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin etmekle başlıyor. Kıyası ise ancak görebildikleriniz üzerinden yaparsınız.

Görebildiğiniz herşeyi ve göremediğiniz herşeyi bir araya getirebilirseniz, peygamberlerden sonra dilediğiniz gibi kıyaslayın. Bundan sonra Allah şöyle buyuruyor: **“O bir kâhin sözü de değildir”**

Yani kahin bir defa isabet etse, yüz defa hata eder. İşte kıyasın sonucu budur. Kahin görmediklerini, görebildiklerine kıyaslar, remil ile bakıp ölçtükten sonra kıyasla kehanette bulunur.

Sonra Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor: **“Eğer Muhammed, bize karşı bazı sözler iftira etmiş olsaydı..”** yani kıyasla bizim adımıza bir şey söyleseydi demektir. Kıyas, Allah’a söylemediği şeyi söylemiş gibi nispet etmektir. Çünkü kıyas yapan, belli olmayan bir şey için kıyas yapar. Helal bellidir, haram bellidir. Kıyas yapan kimse, Allah’ın hakkında sükut ettiği bir şey hakkında kıyas yapar. Böylece kıyas ile şu helaldir, şu haramdır dediğinde zorunlu olarak Allah’a iftira etmiş olur.

Allah Azze ve Celle ise kendisine vahiyde bulunduğu Nebî sallallahu aleyhi ve sellem hakkında; şayet kendisi adına söylemediği şeyi nispet edecek olursa **“elbette ondan gücünü kuvvetini alır, sonra onun şah damarını elbette keserdik. İçinizden hiçbiri de buna engel olamazdı”** buyuruyor.

11- Zayıf İsrailiyat Kıssalarıyla Delil Getirmek

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den sahih olarak gelmeyen İsrailî kıssalar Allah’ın zatı, isimleri, sıfatları ve fiillerine yahut peygamberler ve onlara tabi olanlara hakaret içermektedir.

Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: “Kitap ehli Tevrat’ı İbranice okuyor ve müslümanlara arapça olarak tefsir ediyorlardı. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Kitap ehlini ne tasdik edin, ne de yalanlayın.”**³¹

³¹ Buhari (7362)

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “İsrailiyyat üç kısımdır:

Birincisi: Doğruluğunu elimizde bulunan delillerin tasdik etmesiyle bildiğimiz kısım.

İkincisi: Elimizde olana aykırı olması sebebiyle yalan olduğunu bildiğimiz kısım.

Üçüncüsü: Hakkında sükut edilen, ne tasdik edilen, ne de yalanlanan kısım.”³²

12- Haber-i Vahid Olduğu Gerekçesiyle Sahih Hadisleri Reddetmek

Ahad haberler, dini kaideler ve hükümler bakımından aynı mütevatir gibi bağlayıcıdır. Ahad haber, mütevatir haberi nesh edebilir, mütevatir haberde umum geleni, ahad haber tahsis edebilir. Salih selef kaidelerde ve hükümlerde ahad ile mutevatir arasında ayırım yapmamıştır. Bilakis böyle bir ayırım sonradan çıkan bir bidattir.

Nitekim sahabeler, beytu'l-makdis'e yönelmenin nesh edilip, kıblenin ka'beye çevrilmesinde tek kişinin haberiyle amel etmişler, namaz esnasında yönlerini değiştirmişlerdir.³³

³² Usulu't-Tefsir (s.26)

³³ Buhari (403, 7251) Muslim (526)

Medine’de birisi: “Dikkat edin! Şüphesiz sarhoş edici içkiler haram kılındı” diye seslendi. Bunun üzerine insanlar hemen evlerindeki içki kaplarını kırdılar. Öyle ki Medine sokaklarına içkiler aktı.³⁴ Enes radiyallahu anı şöyle demiştir: “Adamın bu haberinden sonra ne geri döndüler ne de bu konuda sordular.”³⁵ Bu da sahabelerin tek kişinin haberiyle, onu sorgulamaya bile gerek kalmadan amel ettiklerinin delillerindendir.

Allah Azze ve Celle: **“Size bir fasık haber getirdiği zaman onun doğruluğunu araştırın”** buyurmuştur (Hucurat 6) Bunun mefhumu muhalifi: size fasık olmayan biri haber getirirse onu kabul edin demektir.

Yine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Muaz b. Cebel, Ali ve Ebu Musa el-Eşari radiyallahu anhum’u Yemen’e birer başlarına göndermişti. Tebliğ etmekle görevlendirildikleri husus ise sadece ameli konular değil, tevhid gibi akide konularıydı.³⁶

İbn Kayyim rahimehullah şöyle demiştir: “Diyorlar ki: Ahad haberler zan ifade ederler, bu yüzden akidede esas alınamazlar” Bu iddia çok önemli, tehlikeli ve üzerinde dikkatle durulması gereken hassas bir akide meselesidir. Hadisleri reddetmek veya kabul etmek gibi birçok konu böyle bir önermeden etkilenebilir. Bu akide kaidesine dair deliliniz nedir? Bunu mütevatir delillerle ispat edin, sizin metodunuza göre amel edelim. Akideye dair

³⁴ Buhari (4620)

³⁵ Muslim (1980)

³⁶ Buhari (7372) Muslim (1/50 no:19)

delilleri nasıl zanlara ve kuruntulara dayandırabiliyorsunuz, sonra da bu bu uğurda birçok hadisleri reddediyorsunuz?”³⁷

13- Zanna Tabi Olmak

“Onlar ancak zanna ve nefislerinin arzusuna uyuyorlar. Halbuki kendilerine Rableri tarafından yol gösterici gelmiştir.” (Necm 23)

“Halbuki onların bu hususta hiç bilgileri yoktur. Sadece zanna uyuyorlar. Zan ise hiç şüphesiz hakikat bakımından bir şey ifade etmez.” (Necm 28)

“Ve dediler ki: Rahman dileyeydi biz onlara tapmazdık. Onların bu hususta bir bilgileri yoktur. Onlar sadece yalan söylüyorlar. Yoksa bundan önce onlara bir kitap verdik de ona mı tutunuyorlar? Hayır! "Sadece, biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izinde gidiyoruz" derler. Senden önce de hangi memlekete uyarıcı göndermişsek mutlaka oranın varlıkları: Babalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izlerine uyarız, derlerdi. Ben size, babalarınızı üzerinde bulduğunuz (din) den daha doğrusunu getirmişsem (yine mi bana uymazsınız)? deyince, dediler ki: Doğrusu biz sizinle gönderilen şeyi inkar ediyoruz.” (Zuhuf 20-24)

³⁷ Muhtasaru's-Sevaik (2/406)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de ümmetini zandan sakındırarak şöyle buyurmuştur: **“Sizleri zandan sakındırırım. Zira zan, sözlerin en yalanıdır.”**³⁸

14- Yalana İtimad Etmek

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz yalan, facirliğe götürür. Facirlik ise cehenneme götürür. Kişi yalan söylemeye ve yalanı araştırmaya öyle devam eder de, Allah katında kezzab (çok yalancı) olarak yazılır.”**³⁹

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Heva ehli, söyleneninin kim olduğunu, güvenilir olup olmadığını bilmeden nakle dayanırlar. Ellerindeki en ehven şey uydurulmuş yalanlardır. Onların cahillerden, yalancılardan ve apaçık iftira edenlerin rivayetlerinden başka dayanakları yoktur.”⁴⁰

Ebu Hanife’ye nispet edilen isnadı zayıf kimselerden oluşan Fıkhu’l-Ekber kitabı ve diğer eserleri, Zındık M. İslamoğlu’nun kader inkarı için kullandığı Hasen el-Basrî mektubu, Şiânın ve sufilerin hurafelerle dolu kitapları ve halkı etkilemek için vaazlarında uydurma hikayeler anlatanlar buna örnektir.

³⁸ Buhari (6066) Muslim (2563)

³⁹ Buhari (6094) ve Muslim (2607)

⁴⁰ Mecmuu’l-Fetava (27/479)

15- Hakkı Tahrif Etmek

“Halbuki onlardan bir grup, Allah'ın kelâmını dinlerlerdi de, sonra akılları erdiği halde, onu bile bile tahrif ederlerdi.” (Bakara 75)

16- Hakkı Gizlemek

“Hakkı bâtılla karıştırıp, onu bile bile gizlemeyin.” (Bakara 42)

“Zulmedenler, sözü kendilerine söylenenden başka bir şekle çevirmişlerdi de, biz de o zalimlerin üzerine, fâsıklık etmelerinden dolayı gökten bir azâb indirmiştik” (Bakara 59)

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Hiçbir bidatçi yoktur ki kendisine muhalif olan nasları gizlemek istemesin veya bunların rivayet edilmesine buğzetmesin. Nitekim seleften biri şöyle demiştir: “Bid’at çıkaran hiçkimse yoktur ki, onun kalbinden hadisin tadı çıkarılsın.”⁴¹

Ehl-i Sünnet, rivayetlerden lehlerine olanı da, aleyhlerine olanı da yazar, hakkın tamamını söyler ve ondan hiçbir şeyi gizlemeden insanları buna davet ederler. Şer’î maslahat hakkın bazısını söylemeyi bir süre erteleseler de, fitneden emin olduğu zaman bunu söylerler.

⁴¹ Deri’t-Tearuz (1/221)

17- Sapıklık ve Küfür Ehlinin Sözlerine Saygı Göstermek

“Onların kalblerini ve gözlerini ters çeviririz de, ilk defa inanmadıklarına yine inanmazlar ve biz de onları azgınlıkları içinde bocalamaya bırakırız.” (En’am 110)

“O gün zâlim ellerini ısırp: 'Ne olaydı, keşke ben peygamberlerle beraber bir yol edineydim. Vah bana, ne olurdu, ben falanı dost tutmasaydım! (O) beni, bana gelen zikirden saptırdı. Zaten şeytan insanı (uçuruma sürükleyip), yapayalnız ve yardımcısız bırakır' der" (Furkân 27-29)

18- Şeytana Uymak

“Kullarıma, en güzel bir şekilde konuşmalarını söyle. Zira şeytan, aralarını bozmak ister. Zaten o, insana karşı apaçık bir düşmandır.” (İsra 53)

Cabir radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Şüphesiz şeytan, Arap yarımadasında namaz kılanların kendisine kulluk etmelerinden ümidini kesmiştir. Ancak aralarını bozmaktan ümitlidir.”⁴²**

Şüphesiz yok ki şeytan her bidat ve bidatçinin arkasındadır.

⁴² Muslim (2812)

“Onlara, âyetlerimizi verdiğimiz kimsenin haberini de oku. Bu kimse, kendisini onlardan sıyrıp çıkarmış, bunun üzerine şeytan da onu peşine takmış ve böylece azınlardan olmuştu.” (Araf 175)

19- Gizlilik Esası Üzerine Düzen Kurmak

Abdullah b. Sebe, Rafiziliği gizlilik esası üzerine kurmuş, takiyyeyi (gerçek inancı gizlemeyi) dinin onda dokuzu kılmasıdır. Hasan Sabbah, örgütünü gizlilik üzerine kurmuş, yöneticilerden teftişe gelenlere siyasi eylemlerini gizlemek için, kendilerinin yabancıların katılamayacağı bir zikir yaptıklarını söylemişlerdir. Nakşibendîler siyasi bir gaye için uydurulmuş bu usulü, hatme adı altında devam ettirmekte, şeyhlerine biatli olmayan kimselerin hatmeye katılamayacağını söylemektedirler.

Zehebî şöyle demiştir: “Gizlenen bilgi, günahkar sufilerde ortaya çıkmış, helal ve haramı iptal eden düzenler kurmuşlardır.”⁴³

Muaz b. Muaz, Yahya b. Said’e şöyle demiştir: “Ey Ebu Said! Kişi görüşünü gizlese de, oğlunun, arkadaşının ve meclisine katılanların zellelerini gizleyemez.”⁴⁴

⁴³ Siyeru A’lami’n-Nubela (19/333)

⁴⁴ El-İbane (2/479)

Muhammed b. Abdillâh da şöyle demiştir: “Heva ehli herşeylerini gizleyebilirler, ancak dostluk ettikleri arkadaşlarını gizleyemezler.”⁴⁵

İbnu'l-Mubârek, el-Evzâ't'den naklediyor: “İblis dostlarına: “Ademoğullarına hangi şeyden sokulursunuz?” demiş. Onlar da; “Her şeyden!” demişler. Bunun üzerine; “Peki onlara istiğfar yönünden sokuluyor musunuz?” demiş. “Ne yazık (ki hayır!) Bu, tevhide birleştirilmiş, (onunla birlikte yapılan) bir şeydir” demişler. O; “(Şu halde) içlerine, kendisinden Allah'a istiğfarda bulunmayacakları bir şey muhakkak yayacağım!” demiş ve içlerine hevayı (yani bid'atleri) yaymış.”⁴⁶

20- Selefin Menheci Daha Selametli, Halefin Menheci İse Daha İlimli ve Hikmetlidir Sözü

Son derece sapıkça olan bu görüş geçersiz ve birkaç yönden çelişkilidir.

‘İslâm’a ilk girenlerin birincileri Muhacirler ve Ensâr ile, iyi işlerle onların ardından gidenlerdir. Allah onlardan razı oldu, onlar da Allah’tan razı oldular. Onlara altlarından nehirler akan cennetler hazırladı ki, içlerinde ebedî kalacaklardır. İşte büyük kurtuluş budur.’ (Tevbe, 9/100)

⁴⁵ Tabakatu'l-Hanabile (2/44)

⁴⁶ Sahih maktu. Darimi (316)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **‘İnsanların en hayırlısı benim kuşağımdakiler (sahâbeler), sonra onlardan sonrakiler (tâbî’iler) ve onlardan sonrakilerdir (tâbî’ilerin tâbîleri). Daha sonra bazı insanlar gelir ki, onlardan birinin şahitliği yeminini, yemini de şahitliğini geçer.’**⁴⁷

Sonrakiler, nasıl olur da Allah’ı ve Rasûlüllâh (*sallallahu ‘aleyhi ve sellem*)’i insanların en hayırlılarından daha iyi bilirler? Hayırlı olmak, ancak ilim ve hikmette değil midir?

Önderlerinin kendilerinden beri olduğu bir mezhepte hangi ilim ve hikmetten söz edilebilir. Öyle bir mezhep ki öncüleri onun yanlışlığını ilan etmiş, kendileri de şaşkınlıklarını kabul ederek, Allah, Rasûlü ve ümmetin *Selefi* hakkında öne geçenlerden ve öne aldıklarından pişman olmuşlardır.

Bu görüş, katmerli cahilliktir. Halef, *Selefin* görüşünden habersizdir. Onlar, kendilerinin cahil olduklarını bilmiyorlar. Aslında öyle olmadığı halde kendilerini bir şey zannediyorlar.

Sefârînî, şöyle demiştir: ‘Ellerinde kesin bilgi olmayan, *Selefi* takdir etmeyen, Allah’ı, elçisini ve ona inananları, emredilen bilgiye göre tanımayan bazı kimselerin, *Selefin* daha sağlam, halefin daha bilgili ve hikmetli olduğunu söyledikleri gibi, halefin *Seleften* daha bilgili olması imkânsızdır.

⁴⁷ Hafız İbn Hacer’in el-İsabe’de (1/12) ve Munavi’nin Feyzu’l-Kadir’de (3/478) belirttikleri gibi hadis mütevatirdir. El-Kettani de Nazmu’l-Mutenasir’de (s.127) bunun mütevatir olduğunu onaylamıştır.

Bunlar, *Selefin* yolunun, anlamadan sadece Kur'ân ve hadis ifadeleriyle imân olduğunu zannettiler. Bu, ümmîlerin derecesidir. Yine onlar zannettiler ki, halefin yolu, çeşitli mecaz ve garip kelimelerle, nassların asıllarından uzaklaşmış manalarını çıkarmadır. Bu bozuk zan, manası, üstün durumda olan İslâm'ı devreden çıkarmaktır.

Böylece *Selefin* yolunu yalanladılar, halefin yolunu onaylamakla da saptılar ve iki batılı bir araya getirdiler. *Selefin* yolunu bilmemek ve onlara iftira etmek, bilmemek ve başkalarının yolunu onaylamakla sapıklığa düşmektir.^{'48}

21- Hilelere Dayanmak

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, cumartesi ashabının yaptıkları hakkında şöyle buyurmuştur: **“Yahudilerin işlediği şeyi işlemeyin! Onlar en düşük hilelerle Allah'ın haram kıldığı şeyleri helal saydılar.”**⁴⁹

İbn Kayyım şöyle demiştir: “Hakkında lanet edilen konulardaki hadisler iyi düşünülürse bunların genelinin hileler yoluyla Allah'ın haramlarının helal sayılması ve farzların düşürülmesi hakkında olduğu görülür.”⁵⁰

⁴⁸ *Levâmi'u'l-Envâri'l-Behiyye*, (1/25)

⁴⁹ Hasen. İbn Batta, el-İbane'de Ebu Hureyre radiyallahu anh'den. Tefsiru İbn Kesir (2/157)

⁵⁰ *İlamu'l-Muvakkiin* (3/171-172)

22- Önce İtikad Edinip, Sonra Delil Getirmek

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: “**Bilmediğin şeyin ardına düşme; zira kulak, göz ve kalb, bunların hepsi de, ondan sorguya çekilecektir.**” (İsra 36)

Bid’at ehli, şer’î deliller ve bunların delalet ettiği hususlar ile selefin sözleri hakkında insanların en cahilleridirler. Bu yüzden önce inanır, sonra inandıkları şeye delil aramaya başlarlar. Bunun neticesinde de nasların bir kısmına iman edip, bir kısmını inkar ya da tahrif ederler.

Önce rabıta diye bir amel uydurup, sonra buna Kur’an naslarından ve hadislerden uygulamakta oldukları şeyle hiçbir alakası olamayan kelimeleri delil getiren sufiler ile, akide meselelerinde kendi uydurdıkları inançlara mülhit felsefecilerin sözlerini delil getirmeye çalışan kalamcılarının durumları böyledir.

23- Kınanmış Cedele Dayanmak

Allah bid’at ehlini cedele müptela etmiştir. Bunun etrafında dönerek hakkı yıpratmaya çalışırlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “**Fakat insan her şeyden çok mücadelecidir**” (Kehf 54)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur: **“Hidayetten sonra sapan hiçbir topluluk yoktur ki, cedele dalmış olmasınlar.”**⁵¹

Ömer b. Abdilaziz rahimehullah şöyle demiştir: “Dinini tartışmalara hedef kılanın görüş değiştirmesi çoğalır.”⁵²

24- Dini Kabuk ve Öz, Asıl ve Furu Diye Taksim Etmek

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Usul meseleleri ve Furu meseleleri diye ayırım yapmanın sahabeden, tabiinden ve onlara güzellikle uyan ismal imamlarından bir aslı yoktur. Bu ancak mutezile ve benzeri bidat ehlinden alınmıştır ve bu çelişkili bir ayırımdır.”⁵³

Cehaleti fûruda mazur görüp, usul meseleleri olan itikad konularında mazeret saymayan hariciler ile usulde ihtilafı caiz görmeyip, fûruda ihtilafı caiz gören bidat ehli bu batıl taksime dayanmışlardır.

⁵¹ Tirmizi (3253) İbn Mace (48) Ebu Umame radiyallahu anh'den.

⁵² Sahih maktu. Darimi (313)

⁵³ Mecmuu'l-Fetava (23/346)

25- Alimlerin Zellelerini Delil Getirmek

Ömer radiyallahu anh şöyle demiştir: “İslam’ı şu üç şey yıkar: Alimin zellesi, münafığın Kur’ânı alet ederek tartışması ve saptırıcı imamlar”⁵⁴

26- İcma İddialarına Dayanmak

İmam Ahmed şöyle demiştir: “Kim icma iddiasında bulunursa yalan söyler. Bu iddia, el-Asam, İbn Uleyye ve onların benzerleri gibi Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetlerini icma iddiasıyla iptal etmek isteyenlerin iddiasıdır.”⁵⁵

İbn Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “...Bundan daha çirkini, sabit olmuş bir sünnete aykırı bir icmanın gerçekleştiğini zannetmektir. Bu müslümanlar cemaatine karşı kötü bir zandır. Zira onları Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetine muhalefette ittifaka nispet etmektedir. Bundan daha çirkini, o hadisle amel eden kimseyi bilmemesine dayanarak böyle bir icma iddia etmesidir. Böylece iş, cahilliğini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetinin önüne geçirmesine dönmektedir. Allah’tan yardım isteriz. Kesinlikle islam imamlarından hiçbir imamın: “Onunla amel eden birini bilmediğimiz sürece Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hadisiyle amel etmeyiz” dediği bilinmemektedir.”⁵⁶

⁵⁴ Sahih mevkuf. Firyabi, Sıfatu'l-Munafikin (s.43)

⁵⁵ Muhtasaru's-Savaik (2/413)

⁵⁶ İlamu'l-Muvakkiin (4/212)

İbn Hazm, İbn Teymiyye, İbn Kayyım gibi muhakkik usul âlimlerinin zikrettikleri gibi, nassa aykırı bir icma bulunmamaktadır.⁵⁷

27- Dinin Delillerinin Çelişkili Olduğu İddiası

Allah Azze ve Celle kitabını ve Rasulünün sünnetini çelişkilerden korumuştur. Şu ayet bu iddiayı yalanlamaktadır: **“Onlar Kur’ânı hiç düşünmüyorlar mı? Eğer o, Allah’tan başka birisinden gelmiş olsaydı, onun içinde pek çok çelişki bulurlardı.”** (Nisa 82)

“Allah, hak olanı söyler ve doğru yola iletir.” (Ahzab 4)

28- Sünnetten Bağımsız Olarak Kur’ân ile Yetinmek

“Sana da, insanlara, kendilerine indirileni açıklayasın diye zikri indirdik. Belki onlar da düşünürler.” (Nahl 44)

Ukbe b. Amir el-Cuhenî radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: **“Ümmetimin helaki Kitap ve süt hakkında olacaktır.”** Dediler ki: **“Ey Allah’ın rasulü! Kitap ve süt nedir?”** Şöyle buyurdu: **“Kur’ânı öğrenirler ve Allah Azze ve Celle’nin indirdiğinden başkasıyla yorumlarlar. Sütü severler, cemaatleri ve Cuma’ları**

⁵⁷ Bkz.: İbn Hazm, Usulu'l-Ahkam (2/71-72) İbn Teymiyye, Deri't-Tearuz, İbn Kayyım, İlamu'l-Muvakkiin (1/32-33)

terk ederek bedevileşirler.”⁵⁸

İbn Abdilberr bu hadis için şu başlığı koymuştur: “Sünneti bilmeden Kur’anı yorumlayan veya düşünen kimse hakkında” Sonra bu başlığın altında şöyle demiştir: “Bîdat ehl-i sünnetlerden uzaklaşma konusunda birleşmiş ve Kitab’ı sünnetin açıkladığından başka şekilde yorumlamışlardır. Böylece hem sapmış hem de saptırmışlardır. Başarısızlıktan Allah’a sığınınız. O’ndan başarı ve korunma dileriz.”

Cabir radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Belki birinize benim hadisim getirildiğinde koltuğuna yaslanır da: “Bunu bırakın, biz Allah’ın kitabında bulunduğumuza tabi oluruz” der.”** Diğer rivayette: “Yakında karnı tok bir kimse rahat koltuğuna yaslanmış bir halde, kendisine benden bir hadis ulaştırıldığında: **“İşte Allah’ın kitabı! Onda helal bulunduğumuzu helal, haram bulunduğumuzu haram sayarız” der...**”⁵⁹

29- İmamların ve Allah Dostlarının Masum Oldukları İddiası

Rafîzî şiiiler, imamlarının masum olduklarını iddia etmişler, sufilere aşırıları da velilerin makamının, peygamberlerden üstün olduğunu, çünkü nebilerin Allah’tan

⁵⁸ Hadis sahihtir. Bkz.: es-Sahiha (2778)

⁵⁹ **Sahih ligayrihi.** Ebu Ya’la (3/346) Hatib, el-Fakih (260) Hatib el-Kifaye (11, 12) Herevî Zemmu’l-Kelam (210, 213) İbn Abdilberr Camiu Beyani’l-İlm (1227) et-Temhid (1/152) Taberani Evsat (8/290)

vasıtalı olarak aldıklarını, velilerin ise vasıtasız olarak aldıklarını iddia etmişlerdir. Yine Bu iddialarına velilerin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile uyanık iken görüştükleri, dolayısıyla onlar hata ettiklerinde uyarıldıkları için mahfuz oldukları iddiası da eklenmiştir. Bu iddialara ayrıntılı reddiyeyi Tasavvuf Hakkında Fetvalar adlı çalışmamda vermiş bulunuyorum.

30- Maslahat-ı Mürsele İddiası

Maslahat-ı mürsele ile amel etmenin şartları şunlardır:⁶⁰

Birincisi: Maslahat, bir nas veya icma ile çakışmamalıdır.

İkincisi: Maslahat, dinî maksatların korunmasına yönelik olmalıdır.

Üçüncüsü: Maslahat, farzların farzlığı, haram kılınanların haramlığı, had cezaları ve dinî miktarlar gibi değişmez hükümler hakkında olmamalıdır. Hakkında nas bulunan, üzerinde icma edilen ve içtihadın müdahale edemeyeceği hükümler de bu kapsamdadır.

Dördüncüsü: Maslahat, kendisinden daha üstün veya eşit seviyede olan bir maslahata aykırı olmamalıdır ki, bununla amel

⁶⁰ Bkz.: Mecmuu'l-Fetava (11/343) İğasetu'l-Lehfan Min Mesayidi's-Şeytan (1/330, 331) Şankiti, el-Mesalihi'l-Mursele (s.21)

etmek, ağır basan bir kötülüğe veya eşit seviyedeki bir kötülüğe sebep olmasın.

31- Bidat-ı Hasene İddiası

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: “**Her bid’at sapıklıktır**”⁶¹ buyurmuştur.

32- İslam’da Sonradan Çıkmış Olan Biat ve Ahitleşme

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde İslam’da tek bir kişiye biat edilmesini geride bırakmıştı ki, o da müslümanların emiridir. Müslümanların emirine yapılan biat ise ehlu’l-hal ve’l-akd denilen, ilmi ve askeri otoritelerin biati ile gerçekleşir. Bu biat sayesinde müslümanların imamı güç ve otorite elde eder, söz birliği sağlanır, dinin hükümleri yerine getirilir, yollar ve şehirler güvenliğe kavuşur, Cuma, cemaat ve diğer ibadetler yerine getirilir. Bunun gibi daha birçok faydalar vardır. Aynı asırda, aynı ülkede birden fazla imama biat etmenin caiz olmadığı hususunda icma edilmiştir. Bunu Kurtubi, Tefsir’inde nakleder. (1/188) Bu biatin vacip olduğuna ve bunu bozmanın haramlığına dair birçok deliller vardır. Ümmetin tarihteki seyrinde de imametü’l-Kubra dışında bir biat mercii bilinmemektedir.

⁶¹ Muslim (867)

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in emrine itaati emrettiği imamlar, malum ve mevcut olan, otoriteleriyle insanların siyasetine güç yetirebilen kimselerdir. Ortada olmayan, bilinmeyen, hiçbir şeye gücü yetmeyip otoritesi bulunmayan kimseye ise itaat edilmez.”⁶²

33- Arap Dilinin Kur’ân ve Sünnet’in Önüne Geçirilmesi

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Bid’at ehli kitap, sünnet ve sahabe ve tabiinden olan selefin rivayetlerine dayanmazlar. Onlar ancak akla ve lügate dayanırlar...”⁶³

34- Dine Aykırı Âdetleri Devam Ettirmek

Şatibi şöyle demiştir: “Mücerred re’ye (görüşe) ve hevaya dayalı olan bütün ibadetler bidattir. Bazı alimlerin ve abidlerin sözlerine veya bazı ülkelerdeki adetlere dayalı olanlar da böyledir.”⁶⁴

İbn Kayyım şöyle demiştir: “Adetler, usulü yıkar ve onun yerine başka usuller bina eder.”⁶⁵

⁶² Vakafatu'l-menheciyye (198)

⁶³ Tariku'l-Vusul İle'l-İlimi'l-Me'mul'da nakledilmiştir. (s.30)

⁶⁴ El-İ'tisam (1/212)

⁶⁵ Bekr b. Abdillâh, en-Nazair (s.294)

35- Nasların Zahirlerine Aykırı Batınları Olduğuna İnanmak

Şafîî rahimehullah şöyle demiştir: “Zahirinin kastedilmediğini gösteren Kur’andan, sünnetten veya icmadan bir delil gelinceye kadar, Kur’an zahiri üzeredir.”⁶⁶

Hatib el-Bağdadi şöyle demiştir: “Aksine bir delil bulunmadıkça hadisler zahiri ve umumu üzere alınır. Şafii şöyle demiştir: Şayet hadiste geçen bir şeyi zahirinden batın (içinde gizli) anlama çevirmek caiz olsaydı, hadislerin çoğu birçok anlamlara yorumlanırdı ve hiçkimseye bir diğerinin çıkardığı anlam delil olmazdı. Lakin bu konuda hak birdir. O da sadece zahiri ve umumi anlamıdır. Ancak Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den gelen bir delil varsa o müstesna.”⁶⁷

Müfessirler şeyhi et-Taberi rahimehullah tefsirinin birçok yerinde bu manayı kabul ederek şöyle demiştir: “Zahir anlamın terk edilerek doğruluğuna delil bulunmayan batın/gizli anlama geçilmesi caiz değildir.”⁶⁸

⁶⁶ Er-Risale (580)

⁶⁷ Hatib el-Bağdadî, el-Fakih ve'l-Mutefekkih (1/222) İhtilafu'l-Hadis (1/480)

⁶⁸ Tefsiru't-Taberi (1/15)

36- Naslara Aykırı da Olsalar, Çoğunluğu Delil Getirmek

“Eğer yeryüzündeki insanların çoğuna uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar; zira onlar, zandan başka bir şeye uymuyorlar ve dolayısıyla sadece saçmıyorlar.”
(En'am 116)

İbn Hazm şöyle demiştir: “Bir kişide çoğunluğun elinde olmayan sünnetler bulunabilir. Onun yanında, başkalarında bulunmayan bir sünnet var da, o kimse buna göre fetva veriyorsa, çoğunluğa aykırı dahi olsa isabetlidir.”⁶⁹

37- Cahiliyye Adetlerini Kabul Etmek

İbn Abbas radiyallahu anhuma'nın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Allah'ın buğzettiği üç şeyden biri olarak: “İslamda cahiliyye adeti aramayı” saymıştır.⁷⁰

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:
“Dikkat edin! bütün cahiliyye işleri ayağımın altındadır.”⁷¹

⁶⁹ El-İhkam (1/599)

⁷⁰ Buhari (6882)

⁷¹ Muslim (1218)

38- Kafirlerle Benzemek ve Onlara Tabi Olmak

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Elbette sizden öncekilerin yoluna adım adım, karış karış uyaacaksınız. Hatta öyle ki, onlar bir kertenkele deliğine girseler siz de onları takip edeceksiniz.”** Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh dedi ki: “Biz: Ey Allah’ın rasulü! Yahudi ve Hristiyanları mı (kastediyorsun)? Dedik. Buyurdu ki: **“(Başka) kimler olacaktı ki?”**⁷²

39- Kur’an ve Sünnet Delillerini Zannî Saymak

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Sahihayn hadisleri ve diğer haberi vahidler hakkında “İlim ifade etmez” diyen yalanlayıcıların durumu, “Kur’an’ın lafızlarının delaleti yakın (kesin ilim) ifade etmez” diyenlerden daha kötüdür. Bunu aklî olduğunu iddia ettikleri batıllarına dayanak kılmışlardır.”⁷³

⁷² **Sahih.** Buhari (3456) Müslim (2669) Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'den rivayet etmişlerdir. Buhari (7319) benzerini Ebu Hureyre radiyallahu anh'den rivayet etmiştir.

⁷³ Mecmuu'l-Fetava (16/432-433)

40- Rüya ve Keşfe Dayanarak Amel Etmek

“Muhakkak ki şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmelerini telkn edeceklerdir. Onlara itaat ettiğiniz takdirde, şüphe yoktur ki, siz de müşriklerden olursunuz.” (En’am 121)

41- İtihad ve İhtilaflı Meselelerde Karşı Çıkılmayacağını İddia Etmek

Ebu Zeyd el-Kayravan şöyle demiştir: “İçtihadı sebebiyle bidate ulaşan kimsenin mazur olmayacağı, Ehl-i Sünnetin grşlerindendir. Zira Hariciler de içtihat etmişler ancak mazur grlmemişler, tevilleri sebebiyle Sahabe’den ayrılmışlar, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de onları dinden çıkanlar olarak isimlendirmiştir. Hükümler konusunda içtihat edenin ise hata etse de ecir alacağını bildirmiştir.”⁷⁴

İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: “İhtilaf meselelerinde karşı ıkılmayacağını söylemek doğru değildir. Zira karşı çıkış hüküm veya amele yönelik grşedir. Eğer görüş sünnete veya önceki icmaya aykırı ise karşı çıkılması vaciptir. Böyle değilse zayıflığını açıklamak anlamında karşı çıkılır. İsbetli olan bir tanedir ve o da selef ve fakihlerin genelinin görüşüdür. şayet bir amel sünnete veya icmaya aykırı ise yine derecesine göre karşı çıkılır... Aynı şekilde hakimın hükmü sünnete aykırı ise, bazı alimler tabi olmuşsa dahi o hüküm

⁷⁴ El-Cami Fi’s-Sunen ve’l-Adab (s.121)

geçersizdir. Ama o meselede bir sünnet veya icma yoksa içtihadı musaittir ve içtihat ederek yahut müçtehidin deliline tabi olarak amel edene karşı çıkılmaz. Bu meseleye bir açıdan kapalılık girmiş ve görüş bildiren bunun içtihadı musait olan ihtilaflı meselelerden olduğuna inanmıştır. Nitekim insanlardan bazı gruplar böyle inanırlar. İmamların üzerinde bulunduğu isabetli görüş ise, karşıtı bulunmayan sahih hadis gibi amel edilmesini gerekli kılan delaleti açık bir delil bulunmadığı zaman meselelerin içtihadı musait olmasıdır. Delillerin birbirine yakın olması veya delillerin gizli kalması söz konusu olduğundan bu durum ortaya çıkabilir.”⁷⁵

İbn Receb rahimehullah şöyle demiştir: “Kendisine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bir emri ulaşan herkes, ümmetin büyük çoğunluğunu buna muhalif görse dahi bunu ümmete açıklamalı, nasihat etmeli ve bu emre tabi olmalarını emretmelidir. Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in emri daha üstün ve uyulmaya daha layıktır. Bu emre aykırı davranan çoğunluğa uymak ise hatadır.”⁷⁶

42- Müslümanların Yöneticilerine Karşı Ayaklanmak

Bidat ehli lanetli esaslarını yöneticilere karşı ayaklanma üzerine dayandırmışlardır. Bu konuda en meşhurları Mutezile ve

⁷⁵ Fetava’l-Kubra’da (6/96)

⁷⁶ Kitabu Hükmü’l-İnkâr Fi Mesaili’l-Hilaf kitabından naklen (93)

onların yolunda giden Zeydiler ve ortaya çıkışını bekledikleri Mehdi ile ayaklanacak olan Rafizilerdir.

Ebu Hureyre radiyallahu anh "Ben Allah rasulünden iki kap dolusu ilim aldım, birini size yaydım, diğerini de açıklasam boynumuz vurursunuz" demiştir.⁷⁷

Ebu Hureyre radiyallahu anh, "Allah'ım bana sefihlerin idareci olduğu zamanları gösterme" diye dua ederdi. Nitekim hicri 60 senesinde vefat etmiş ve 61 yılında da Huseyn radiyallahu anh'ın Yezid'e karşı ayaklanması ve şehit edilmesi gerçekleşmiştir. Her ne kadar İbn Ömer, Ebu Said radiyallahu anhum gibi sahabeler bu ayaklanmasının doğru olmadığını nasihat etmişlerse de Huseyn radiyallahu anh onları dinlememiştir. Allah rasulü ise Müslümanlar için daha faydalı bir metod uygulayan Hasen radiyallahu anh'ın tavrını övmüştür.

Ebu Hureyre radiyallahu anh'ın açıklamadığı kısımda fitneler ve zalim idarecilerin bilgisi vardı. Allah rasulü bunları herkese açıklamamıştı. Zalim idarecileri bilmek ve onları her yerde kötülemek asıl gaye olsaydı Allah rasulü bunları herkese açıklardı. Aynı şekilde Ebu Hureyre radiyallahu anh de bu gayeye uygun hareket etmiş ve toplumun ıslahının idarecilerin ıslahından önce geldiğini bildiğinden böyle hareket etmiştir.

İdarecilerin ıslahını hedef edinen insanlar ise toplumlarındaki tehlikelere gafil kalmaktadırlar. İdarecileri hedef aldıklarından olsa gerek, idarecilerin otoritesini sarsan yürüyüş

⁷⁷ Buhari (ilim 42)

ve protestolara sevinirlerken, bu idarecilere ayaklananların başka bir küfür olan demokrasiyi talep ettiklerini görmezden gelmektedirler.

Ehl-i Sünnet, Huseyin radiyallahu anh'ın Yezid'e karşı ayaklanması, Muhammed Nefsu'z-Zekiyye olayı vb. ayaklanmaları tecrübe ettikten sonra yönetime karşı ayaklanmaların faydadan çok zarar getirdiği hususunda ittifak etmişler ve yöneticiye karşı isyan etmeme ehli sünnetin bir kaidesi haline gelmiştir.

Yöneticiye ayaklanmanın caiz olması için de bazı şartlar tayin etmişlerdir. bunların başlıcaları; yöneticinin apaçık bir küfürle kafir olması, ona karşı ayaklanacakların yöneticiyle en azından eşit güce sahip olması, bu yöneticinin yerine salih bir müslüman yönetici getirebilecek güce sahip olmaları - günümüzdekiler gibi demokrasi küfrünü talep etmeleri değil -, ve maslahat mefsetet değerlendirmesi yapılarak bu ayaklanmaların getireceği maslahatın, mefsetetlerinden baskın gelmesi..

Yürüyüş ve ayaklanmaların sözkonusu olduğu ülkelerdeki yöneticiler elbette gayri islami tutumlar içinde bulunan zalim diktatörlerdir. Lakin onlara ayaklanmalara baktığımızda hepsi demokrasi istiyorlar! Görünen o ki tuzak kurucu kafirler insanları demokrasiden razı etmek için bir takım çabalar içindeler. Hatta Türkiye'nin de bu oyunlara numune gösterilerek "İlımlı İslam" modelinde, demokrat müslüman (!) prototipi olarak sunulduğuna şahit oluyoruz.

Taguti düzenler altında ezilen müslümanlar İslam'ın yönetimini arzu ve talep etmekle mükellefler iken, bunun için

gerekli adımları atmadılar. Taguta sövmekle, tekfir etmekle, güçleri yetmeyecek işlerin sloganlarını atmakla yetindiler, güçleri yeten ve emrolundukları ıslah ve eğitim cihadına vermediler. Kafir dünya düzeni de müslümanlara aba altından sopa göstererek önce baskıcı yüzünü sonra da zehirli havada nefes aldırان demokrat yüzünü gösterdi! Dikkat edin! Bu müslümanlar için en büyük tehlikedir! Zira demokrasinin imkanları ile müslümanlar bir rehavete kapılırlarsa bir daha islami yönetimi benimsemezler, insanları ıslama davet etmeleri zorlaşır. Çünkü İslam, demokrasi küfrünün serbestlik verdiği hevaya ve şehvetlere uyma türünden bazı olumsuzlukları engelleyecektir.

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Cemaatten ayrılmamak, yöneticilerle savaşmamak ve fitnede savaşı terk etmek Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaatin esaslarındandır.”⁷⁸

Yöneticiler konusunda aşırılık eden diğer bir grup da, hadiste tavsiye edilen cemaati, “Hükümet” olarak açıklarlar!

Şeyhulislam İbn Teymiyye yöneticilere itaatin vacip olmasından bahsettiği yerde şöyle demiştir: “Bilakis onlara Allah’a taat hususunda itaat edilir, Allah’a isyan hususunda itaat edilmez. Çünkü yaratıcıya isyan olan konuda yaratılmışa itaat yoktur. Bu ümmetin önceki ve sonraki hayırlılarının yolu budur. Bu, her mükellefe vaciptir. Bu husus, ilimsizlikten kaynaklanan fasit vera yolunu tutan Haruriler (Hariciler) ve benzerleri ile iyi kimseler olmasalar dahi yöneticilere mutlak olarak itaat edilmesi

⁷⁸ Mecmuu’l-Fetava (28/128)

gerektiği görüşünde olan Mürcie ve benzerlerinin yolu arasında orta yoldur.”⁷⁹

43- Bidatçilerin İyilikleri İle Kötülüklerini Tartmak

Asrımızda ortaya çıkan bidat kaidelerden birisi, bidatçilerin iyilikleri ile kötülüklerini tartmak, bidatçilerin iyi taraflarından da bahsetmektir. Bunun hakikatinde bidat ehlinden sakındırmanın iptali vardır.

Bu metod Kur’ân, sünnet ve salih selefin, kendilerinden sakındırılan kimselerin iyiliklerinden bahsetmeme yoluna aykırıdır.

Bidatçi ve onunla beraber olanlar övüldüğü takdirde onlar buna tutunur ve insanlar arasında yayarak kötülemeyi gizlerler. Bundan sonra da dinin, bid’at ehlinden sakındırılmasına yönelik maksatları ele geçmez. Bilakis bu onlara bir davet ve onları savunmak olur.

Onların kötülüklerinden bahsedilen bir makamda iyiliklerini de zikretmek, dinleyenler üzerinde onları hafife almaya veya onlara meyletmeye sebep olur. bu durumda onlardan sakındırmanın bir etkisi ve manası kalmaz.

⁷⁹ Mecmuu’l-Fetava (28/508)

Şeyh Fevzan, muvazene hakkında sorulduğu zaman şöyle cevap vermiştir: “Onların güzellikleri zikredildiği zaman bunun anlamı onlara davet etmektir. Onların yalnızca hataları zikredilir”⁸⁰

⁸⁰ Nasru'l-Aziz (s.8)